

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre ..... 16 kor.
 Negyedévre ..... 4 "
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre ..... 20 kor.
 Negyedévre ..... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre ..... 24 kor.
 Negyedévre ..... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kizételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 3 fillér.

NAGYVÁRAD, október 28.

A szláv gyűrű.

A boszniai annexió és a független bolgár királyság elismerése — legalább hallgatag elismerése, oly hatalmas erőhöz juttatta a szláv elemeket Európában, a milyenről azok magok sem álmodhattak ennekelőtte soha. Bosznia parlamentje egy második prágai parlament lesz, a magyar nemzetnek nem lesz abban egyetlen barátja sem. A szófiai parlament ugyancsak fészke leendő a magyar gyűlöletnek, aminthogy eddig sem volt ott barátunk senki. A belgrádi és zágrábi parlamentek éppúgy dühöngenek a magyar nemzet törekvései ellen, valamint a bécsi urakháza, vagy a lemerbergi ruthén radikálisok. A gyűrű, mely hazánkat körülveszi a gyűlöletnek, a haragnak, az ellenségeskedésnek gyűrűje. A bukaresti parlamentben, amely egyedül nem szláv még, ugyancsak hasztalanul keresünk hazánk számára jó barátokat.

A politikában érdekek vannak és csakis érdekek, a taktikát ezek az érdekek szabják meg. Csak hogy az irányt, a távolabbi célokat már a nemzetek közérzete szabja meg. Minél függetlenebb

valamely nemzet, minél több eszközzel rendelkezik céljainak elérésére, annál hatalmasabban nyilatkozik meg annak a nemzetnek közérzete, s annál inkább kell azt tekintetbe venni az érdekelt szomszédoknak.

Most már a délszláv gyűrű, mely bennünket körül vesz, föltétlenül arra kell, hogy bennünket vezessen, hogy ennek a gyűrűnek a folytonosságát megszaksítsuk, nem hódítással, hanem oda hatva, hogy országunk függetlenségében ne lássanak maguk részére nézve olyan veszedelmet, melyet okvetlenül el kell háritaniok.

Amint mi kimondjuk, hogy a hazánk területén lakó nem magyar ajku népek kulturájának, nyelvének és közgazdasági fejlődésének a magyar nyelv és hegemonia kizárólagossága által érdekünkben levőnek valjuk leküzdhetlen akadályokat gördíteni útjába, azonnal lángra lobbantjuk magunk ellen a szláv nemzetek kirihatlan gyűlöletét.

Csak hogy ezt a magyar nemzet törvényhozása soha ki nem mondotta, soha elvül el nem fogadta. Hogy a magyarság az idegen nyelvek kulturáját el nem nyomta, annak tanulságául ott áll csak a románoknak több mint 1000 államsegélyes népiskolája és összes középis-

kolája. Ha ezek ellen méltó panasz emelkedik, hogy a román nyelvű oktatás körül nem mutatnak fel kellő eredményt annak oka nem a magyar államban, hanem a románok rendkívül fogyatékos és nehézkes tankönyv irodalmában rejlik, melynek csinálót saját népük birtokos elemei minden támogatás nélkül hagyván, nem tehetnek semmit sem a tanárok, sem a növendékek. Magyarországon a szászoknak igen magas színvonalu iskolák vannak. A tótok feláldozták közép oktatásukat a politikának s e miatt nincs és nem is lesz semmiök, míg kulturális fejlődésüket hazafias alapra nem fektetik. Magyarországon tehát oly kulturális szabadságnak van meg a lehetősége, amelyet semmiféle nemzetiségi elemek nem élveznek másutt.

Amit a magyar állam megkíván és nemcsak kíván, hanem el is ért már, az, hogy minden nemzetiség számottevő férfiai magukat a politikai magyar nemzet tagjainak vallják, valamint Szerbiában, vagy Bulgáriában meg Romániában minden állampolgártól megkövetelik, hogy magukat az ország politikai nemzetéhez számítsák még akkor is, ha saját nyelvük és irodalmuk fejlesztésére külön iskolákat és kulturális intézményeket tartanak is fenn.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A szökés.

— Emil Marriot. —

Ő, a férj szó nélkül elment. Neki, az asszonynak még széftele mondanivalója lett volna és éppen benne volt a beszéd sodrában, midőn amaz kilépett az ajtón és vissza sem tekintve, elment hazuról. Az asszony nyitvamaradt szájjal áll egy helyben és hallgatózik.

— Az nem lehet. Bizonyos, hogy visszafordul. Már a lépcsőn, vagy legtöbbször a kapuban visszafordul. Mert csak nem lehet, hogy egy ember csak úgy elszaladjon, mikor a másik még szól hozzá. Párját ritkító neveltség volna s az efféle egyszerűen nincs eset. Még házastársak közt sem, noha a férfiak hozzászoktatják az embert egyhez és más-hoz. De mindennek meg van a határa; még a férj számára is. Mindjárt itt lesz. Feltétlenül.

Igy gondolkodik magában és nyugtatja meg magát az asszony s az ablakhoz megy és kinéz az utcára.

— Hallatlan! Ott megy. Nem gondol rá, hogy töredelmesen visszatérjen, hanem vállát magasra vonva és apró, gyors léptekkel megy tovább és tovább. Mint egy gonosztevő! — szól magában mélyen elkeseredve és meredten néz utána. — Azok is így felgömbösködnek a vállukat s ily ostoba apró léptekkel járnak, midőn kerekét oldanak ott, a hol valami gonosztevet követnek el.

Meg nem látta ugyan sohasem, hogyan oldanak kerekét a gonosztevők, de úgy kép-

zelte a dolgot. Egyébként az az ember, aki épp most szökött meg előle, feltétlenül gonosztevő. Mert mi volna más, mint gonosztevő, egy asszonyt rendszeresen és rafinált kegyetlenséggel halálra gyötörni? Vagy talán nem az? Eszerint elképzelhető minden megérőltetés nélkül, milyen a gonosztevő! Hiszen napról-napra saját szemével látja ezt a példát!

Kimerülten ült le a kanapéra, hogy összeszedje zilált gondolatait.

Voltaképen mi is történt megint? Miért kaptak össze oly kegyetlenül? És — ez a fő! — ki volt ezuttal a kezdő?

Természetesen amaz. Nem szóval, a világot sem. Olyan ostobaságot nem tesz. Tudja mindig úgy rendezni, hogy ő részén legyen az igazság és a felesége részén minden igaztalanság. Nem lehet rábizonyítani semmit, mert ő semmit sem mondott! Legalább bántó dolgot nem. Nem kelt ki nyugalmából, emel-
 tebb hangon sem szólt, nyugodtan hallgatott, meg nyugodtan felelt szavára és végre elhallgatott és — elment. Aztán, ha órák elmúltával hazajön, úgy fog tenni, mintha semmi a világon nem történt volna. S ha neki eszébe jutna, hogy kérdőre vonja és szemrehányással illesse azért, hogy elszaladt, a világ legártatlanabb képével tetetett csodálkozással azt fogja mondani: — Hát még lett volna mondanivalód? Azt hittem, mindent megmondtál! De mit akarsz? Hisz én nem szóltam egy rossz szót sem! Egyetlenegyét sem. Aztán olyankor mindig elmegyek a kávéházba, szokott tarokpártimra. Csak nem várthatom a társaságot! És egyáltalán: mindent rég elfelejtettem már és nincs bennem semmi nehezitelés.

Igy fog beszélni. Hiszen mindig így beszél. Ő pedig úgy fog állni előtte, mint kinek a szájára ütöttek.

— De hiszen éppen az a baj! — kiáltja egészen fenhangon, mintha szava elhallatszanék a kávéházig. Szeretné dühöngni, nagyon dühöngni látni, oly elkeseredettnek, mint ő maga, szeretne indulatos szavakat hallani tőle, szeretne megérni egy viharos jelenetet, szeretné megérni azt az elégtételt, hogy ő is tud bosszankodni, kikelni magából, tombolni és dühöngeni épp úgy, mint ő. De az a semmi által meg nem rendíthető visszas nyugalom, az a felháborító fölényesség, az a sértő kijelentés, hogy: »Én már régóta elfelejtettem«, — az ily dolgokat lehetetlen volt elviselnie.

— Nem birom tovább! — mondja ismét fenhangon. — Hallod-e?

A cseléd megjelenik az ajtó nyílásában s kissé ijedten kérdezi: — Hivott a nagyságos asszony?

Szégyenli magát a cselédleány előtt és sebtében reámondja, hogy igen. Aztán még sietősebben hozzáteszi, hogy mi van a vacsorával, hogy az ur nem mondotta-e meg elmenőben, hogy mikor jön haza.

— Azt mozdotta, hogy egyáltalán nem jön haza, — feleli a leány, ki már szokva van az efféle jelenetekhez, s már régóta nem csodálkozik, ha az ur általa küld ily kised üzeneteket a feleségének, a helyett, hogy maga mondaná meg neki. — A kávéházból az urakkal együtt a vendéglőbe megy. Ne várjunk rá.

— Jól van, Mina — hebegi az urnő tompa hangon. — Én is elmegyek hazuról. Anyámhoz megyek. Lehozhatja a padlásról az utazótáskámat.

És csodálatos, hogy a délszláv világ éppen e miatt gyűlöli a magyarságot. Nekik az kellene, hogy a magyarság ossza fel saját országát annyi nyelvterületre, ahány nyelven beszélnek a polgárai s mindegyik területet lássa el autonómiával. Habár jól láthatják és tudják is, hogy ez teljességgel lehetetlen, nem lakván az illető nemzetiségek oly kompakte, hogy ilyes valamit megkísérteni is lehessen.

Nekünk tehát számat kell vetnünk azzal a körülménnyel, hogy Bosznia annexiója a magyarországi federalis törekvésekre nézve — fájdalom — csak előremozdítólag hat. Erőhöz juttatta azon elemeket, amelyek közérzetével eddigelé törődnünk nem kellett. Nagy dolog az, ha egy államot délről négy ellenséges érületű állam vesz körül, s ennek az államnak egy másik olyan állammal kell közösségben élnie, amelynek népessége a szláv majoritás miatt ugyancsak ellenséges érületű!

A magyarság soha nem engedhet a politikai magyar nemzet egységi elvéből. Ha ennek alapjáról letérni kényszerül, — befejezte történeti szerepét s nem következhetik be más, mint a Grosz—Oeszterreich — egyesült államai.

A magyar nemzetre oly erőpróba várakozik, amelyet még nem ért meg soha. A szláv veszedelem sokkal nagyobb, mint azt a sovinszta redakciókban hinni szeretik. — Ha Magyarország teljesen független állam volna és Romániával állana véd és dacszövetségben, lehetne talán sovinizmusról beszélni, de így a héber sajtónak lármája, mely a nemzeti-ségi elemek beolvasztását zengi nap-nap

— Az utazótáskát kérdezi a leány ropant csodálkozással. — A nagyságos asszony elviszi a mamához az utazótáskáját?

— Elviszem. — Szava nagyon keserű. — És a kizárkálást is.

— Elutazik a nagyságos asszony?

— El. Menjen, menjen. Sietnem kell.

A leány, fejét rázva, kimegy.

Ó nagysága mélyen felsóbajt. Utoljára történt! A kávéházból még a vendéglőbe megy! Nem éri szükségét, hogy kibékítse, hogy békét kössön vele. Mily zavartalan jókedv, az élvezetek mily vétkes hajhászása! De majd elcsodálkozik! Majd elcsodálkozik!

— Jöjj csak éjféltkor haza, vagy miattam akár világos reggel! — gondolja. — Alnokul ártatlan képeddel lépj csak oda az ágyamhoz, mintha nem történt volna semmi. Engem ugyan kereshetsz! Akkor majd végre elmegy a kedved minden fölényességtől és nyugodtságtól!

Hogyan meg fog ijedni, ha nem találja otthon. Semmi kétség! Aztán keresni fogja. De voltaképpen hova is szökjék? Csakugyan az anyjához? Elgondolkozik. Ajánlatos e harmadik személyt is beavatni? De akkor hova menjen? Szállóba? Vagy talán egészen elmenjen a városból? Ettől a gondolattól egy kissé fázik. Inkább mégis a mamához. Hiszen nem kell megmondani neki az egész valóságot.

(Vége köv.)

után s mely a benső honpolgári érület helyett csak a nyelvi asszimilációt pretendálja, csak növeli a szláv elemek folytonos gyűlöletét s a magyargyűlöletnek szerez újabb híveket.

Természetes, hogy a politikai nemzet nyelvét minden iskolában tanítani kell és mindenkit meg kell arra tanítani. De hogy aztán ezt a nyelvet az iskolán kívül is használják azok, kik azt megtanulták, ez csak akkor állhat elő, ha a héber sajtó megszünteti azt a sértő, provokáló és piszkoló hangot, mely nem a magyar nemzet sajátja, s melyet a nemzetiségi elemek ellen csak a héber újságírástól révén jut kifejezésre.

A szláv népek gyűlölködését csak a saját politikai nemzeti nevelésünk teheti tárgytalanná akkor, ha megtanít mindenkit a nemzet nyelvére, de a saját nyelvének fentartását is lehetővé teszi.

Ez sokat tehet, de nem mindent. A szláv veszedelem meg van és nagyon nagy. Elmélkedjünk és tanakodjunk míg nem késő, mit lehetne ellene tennünk, hogy vér ne omoljon és könnyek tengere ne borítsa el ezt a szegény és korrupt országot.

Gedeon.

Az osztrák delegációból.

— A külügyi vita. —

Az osztrák delegáció mai nyilvános, teljes ülésén folytatta a külügyi költségvetés tárgyalását. Az ülésen Madeyski lovag elnökölt és báró Aerenthal, Burián, Schönaich és gróf Montecucoli voltak jelen a közös miniszteriumok vezetői közül.

A mai ülésre a következő interpellációkat jelentették be: Biankini a külügyminiszterhez s a hadügyminiszterhez azoknak a vagyontalan kiköltözötteknek érdekében, akik az 1907. novemberi amnesztiával nem bírnak élni és ugyancsak Biankini a pénzügyminiszterhez a dalmátoknak a boszniai-hercegovinai határon való legeltetési és szolgálói jogai tekintetében.

Az első szónok Seiliger volt, aki kijelentette, hogy a szociáldemokraták éppen nem lelkesednek az annexióért. Ebben nem látunk előnyt az osztrák népekre, de hátrányai már jelentkeznek s később még súlyosabban érezhetők lesznek. Most már emelni fogják a katonai költségeket, mert a monarchia nemcsak Törökországgal hanem más hatalmakkal is ellenséges viszonyba került. Kereskedelempolitikai érvelésben súlyos vereség éri. Sok ezer osztrák munkás vesztette kenyerét a bojkott mozgalom következtében. A szónok ezután az osztrák munkásoknak a külföldön, de kivált Németországban való sorsáról beszélt. A porosz kormány rendelete az osztrák munkásokat olyan helyzetbe juttatta, mely sem a német jognak, sem a Németországgal kötött kereskedelmi szerződésnek nem felel meg. A legitimáció díjai jogtalanul emelik a külföldi munkás adóját. A bérharcokban való ítélkezés a vállalkozók befolyása alá került.

A szónok hosszabban magyarázta ezután a méltánytalan elbánást, melyben a munkásokat részcsitlik s Dzieduszycki okfejtésével pelomizált, aki azt magyarázta, hogy Ausztria alkotmányos életének csak egy orvossága lehet, ha félrelökik az általános, titkos választói jogot. A választói jog áldásos hatásai nem nyilvánulhatnak meg egész erejükben két év alatt, amikor a kuriális rendszer 40 év alatt Ausztria egész politikai életét tönkretette. A kormányt óva inti, hogy arra az utra lépjen, amelyet Dzieduszycki akart megjelölni. A munkásságnak volt aunyi ereje, hogy kivívja az általános választói jogot és lesz annyi is, hogy megvédelmezze.

Kramarz az annexióval foglalkozik, melynek jogi alapjait jobb nem is érinteni. A berlini szerződés alapjai változtak s ez alkalmat adott a kormánynak ahhoz, hogy az annektálást megcsinálja. Nem akar a külföldi politika magatartásáról e kritikus órában érdemben beszélni, de azt nem hallgathatja el, hogy most tulajdonképpen csak egy hatalom magatartása csakugyan barátságos s ez Franciaország. Az okkupáció alatt a kormány folytatta azt a politikát, hogy a németeket terjessze. De a németek is elégedetlenek vele. A dinasztia német és katolikus politikát szabad csinálni. A szláv kérdés óriási lépésekkel jön. Oroszországnak szlávnak kell lennie, hogy nagy legyen. Attér a horvát ügyekre s sürgős rendezést kíván Horvátországban. Beszédét azzal fejezi be, hogy Boszniát és Hercegovinát nem azért annektálták, hogy Magyarországnak szolgálják ki.

Utána Sustercic beszélt.

Nagyváradiai Kossuth Ferencnél.

Vasuti üzletvezetőség Nagyváradon.

Nagyvárad város törvényhatóságának határozatából tegnap tisztelgett Glacz Antal főispán elnöklete alatt Nagyvárad város küldöttsége Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszternél, a bihar-püspöki-összi összekötő vasut kiépítése tárgyában. Megragadta az alkalmat a küldöttség s egyben a debreczen-nagyvárad vasut kiépítése, valamint Nagyváradon vasuti üzletvezetőség felállítását is kérte a minisztertől, hogy végre valahára teljesezésbe menjen Nagyvárad ezen régi óhaja és jogos vágya, hogy Nagyvárad, mint óriási forgalmu vasuti góczpont, üzletvezetőség székhelye legyen.

A deputációhoz csatlakoztak a kereskedelmi és iparkamara és a gyárosok orsz. szövetségének küldöttei, valamint több biharmegyei község képviselői.

A miniszter nyilatkozata eléggé megnyugtató, mert úgy a bihar-püspöki-összi vasut, mint a vasuti üzletvezetőség létesítésére kedvező kiálást nyújtott.

A tisztelgés lefolyása a következő volt:

A küldöttséget Glacz Antal főispán vezette Kossuth Ferenc elé, aki a tisztelgőket délelőtt 11 órakor fogadta a kereskedelmi miniszteriumban. A népes küldöttség tagjai sorában ott voltak:

Rimler Károly polgármester, Halász Lajos dr és Illyés Bálint országgyűlési képviselők, Huzella Gyula, Sarkadi Lajos dr, Rimánóczy

HÖLGYEK! A legdivatosabb és legújabb szabásmintáim megérkeztek. Személyzetemet a főváros elsőrangú szalonjaiból hozattam. — A munkáért kezességet vállalok. — **ROTH ADOLF** női szabó NAGYVÁRAD, ZÖLDFÁ-UTCA 11. SZÁM.

Béla, Sas Ede, Darvas Imre, Moskovits Farkas, Moskovits Mór, Kőszeghy József, Grósz Sándor, Óvári Lajos, Tátray Sándor, Köblös Ferenc, Incze Lipót, Kriszta Sándor, Markovits Samu, Munk Béla, Balogh Döme, Salamon Benedek, Laszky Ármin, Juricskay Barna, továbbá Fodor Gyula és Kovács József (Kismarja), Berei Pál, Berei András és Pásztor Ferenc (Nagykeréki), Hegedüs Ferenc, Gál András (Konyár), Fazekas András, Kovács Gyula (Hosszupályi), Budai József, Békési Sándor, Varga Imre (Derecske), Baja András (Monostorpályi).

A küldöttség kéréseit Clacz Antal főispán tolmácsolta erősen megokolt, tartalmas beszédben, amelyben kifejtette a három kívánság közérdekű, szükséges voltát és erősen hangsúlyozta a jogos igényeket, amelyeket a vármegye, illetőleg a város ez irányban támaszthatnak. Rámutatott az üzletvezetőség kérdésében arra is, hogy Nagyvárad eddig mindig önerejéből fejlődött, az előző kormányok részéről semmi néven nevezendő támogatásban nem részesült s így annál inkább tart számat a jelen kormány teljes jóindulatára. (Ugy van, ugy van!)

Kossuth Ferenc, akit a terembe léptekor harsány éljenzés fogadott, a legbarátságosabb indulattal felelt a főispán beszédére. Ami az ősi vasúti összeköttetést illeti, kijelentette, hogy azt az állam megépíti. (Zajos éljenzés.) A debreceni vasútvonal ügyében meglepte a minisztert, hogy a vármegye nem járul hozzá az építés költségeihez.

— Nem járulhat a legjobb akarat mellett sem, adta meg a fölvilágosítást a főispán, mert a közuti alap teljesen ki van merülve. Hanem számításaink szerint az építés kiadásából lehetne megtakarítást elérni.

A miniszter ezután elismerte Nagyvárad és Biharvármegye jogcímét e kérések teljesítésére és megígérte, hogy jóakaratu figyelmet szentel ez ügynek. Hasonló kijelentést tett az üzletvezetőségre nézve is. A Máv. újjászervezésére, ugymond, most folynak a tárgyalások s Nagyvárad reménységgel nézhet az elé, hogy e tárgyalások eredményéhez képest jogos kívánalma teljesül.

A balkáni események.

Kereszténymészárlástól félnek.

Konstantinápoly, október 27.

A sisi (Kis-Ázsia) örmény katolikusság azt táviratozta a patriarkátusnak, hogy ott általános kereszténymészárlástól lehet tartani. A patriarkátus erre intervenált a portánál, mely megígérte, hogy alkalmas intézkedéseket tesz.

Törökország.

Konstantinápoly, okt. 27.

Laurent, a francia számvevőszék elnöke és Wit-Grizot ideérkeztek, hogy a porta meghívásának eleget téve, közreműködjenek a pénzügy-reformon.

Konstantinápoly, okt. 27.

Hir szerint a szultán a mai bejram ceremónia után azt mondta Kiamil basa nagyvezérnek, hogy annyira megvan elégedve vele, hogy élete végéig szeretné nagyvezérnek megtartani. A török lapok szedői kijelentették, hogy a bejram-ünnepély miatt holnap és holnapután nem dolgoznak.

Konstantinápoly, okt. 27.

Tekintettel az ilju-török bizottság mostani helyzetéről forgalomban lévő ellentmondó hírekre, időszerűnek tartják megállapítani, hogy a legutóbbi politikai események kétségkívül erős hatással voltak a komitè szellemére.

A felébresztett nemzeti érzés, vegyülve sovinizmussal, a tiltakozó népgyűlések és az osztrák-magyar és bolgár áruk, valamint az

osztrák Lloyd és a bolgár hajózási társaság elleni bojkott rendezéséhez vezettek. A konkurrencia elsősorban a »Dönne« a (17. században elizlamosodott spanyol zsidók) magáévá tette a nemzeti jelszót, erőteljesen kihasználja azt és a sajtóval együtt, amelyben az állambölcsességet és politikai előrelátást a sovinizmus tulszárnyalja, mozgatója ennek a jelenleg különben már erősen csökkenőben levő mozgalomnak. Hogy e mozgalmat a kormány, amely a nemzeti fékezhetetlen érelemnyilvánításnak minősítette, szintén kihasználta, bizonyosnak látszik.

Az az állítás azonban, hogy a boszniai és bulgáriai ügy zavarólag, sőt pusztítólag hatott a komitèra, alaptalan. A komitèn belül végbemenő szétforgácsolódás, tekintélyének és befolyásának csökkenése és egyéb tünetek sokkal mélyebb okokból származnak. A komitèban legfőképpen a francia forradalom történetéből vett radikálizmus képezi az oszlató elemet. A komitè radikális elemei, amelyek több helyen teljesen tulsulyra vergődtek, számos esetben okozták, hogy széles mohamedán körök elidegenedtek tőle, közöttük főleg a legértékesebb államfenntartó, konzervatív elemek, amelyek az új regime és annak retormja számára a legjobb támaszok ihetnének.

Montenegro fenyeget.

Pétervár, október 28.

A Brsevija Viedomesti hiteles forrásból értesül, hogy az orosz kultuszminisztérium ma jegyzéket kapott Montenegróból, mely többek közt szószerint a következőket mondja:

— Ha a pétervári kormány Montenegrónak kerületi kompenzációra irányuló követelését nem támogatná, akkor megtörténhetik, hogy Montenegro meggondolás nélküli lépést tesz, anélkül, hogy ennél Oroszország barátságos támogatására számítana.

A szerb trónörökös utazása.

Varsó, okt. 28.

Amikor a szerb trónörökös tegnap délután három órakor ideérkezett, a pályaudvaron a hatóságok tejei üdvözölték. A trónörökös abban a szállodában, ahol lakást vett, Skalon fő kormányzó látogatását fogadta. A trónörökös vizsgozta a fő kormányzó látogatását, mire hosszabb sétakocsizást tett a városban, melyről csak másfél óra múlva tért vissza. Este a trónörökös a fő kormányzónál ebédelt és azután tovább utazott Pétervárra.

Isvolszki utazása.

Pétervár, október 28.

Isvolszki azt a szándékát, hogy közvetlenül hazaérkezése után a dumában beszélni fog és nyilatkozik utazása eredményéről, elhalasztotta. Hire jár, hogy Isvolszki levélben értesítette Stolypin miniszterelnököt szándékának megmátsításáról, aki viszont Komjákovot, a dnma elnökét értesítette. Isvolszkinak azt az ígérését, hogy a birodalmi gyűlésben alá fogja magát vetni az ország itéletének, itteni politikai körökben ügyetlenségnek mondják.

Beck utazása. Báró Beck miniszterelnök ma Budapestről Bécsbe érkezett.

A keresztényszociálista Lipótváros. A Lipótvárosban a keresztényszociálisták gyűltek. Mindössze azt kell kiemelni, hogy ez nem

a budapesti, hanem a bécsi Lipótvárosban történt. A bécsi Lipótváros épp olyan felekezeti izű, mint a budapesti; csak hogy Bécsben belátta a keresztény társadalom a hercegtől az utcaseprőig csak a keresztény eszmék diadala biztosítja a jövő békés haladását. És akik ezt belátták, azok nem vonultak félre sópánkodni, hanem volt férfias bátorságuk kiállani a küzdőtérre és mert győzni akartak, hát tudtak is győzni. Az alsóausztriai tartománygyűlési választások a keresztényszociálisták táborát ismét növelték és pedig a szociáldemokraták rovására. A Lipótváros is (ismételjük: Bécsben!) a keresztényszociálistáké lett. Mikor fogjuk ezt megírni Budapestről?

Vakmerő bankrablás Ujpesten.

Az orosz bünkrónikákban is ritkán fordult elő olyan vakmerő rablás, amilyent tegnap, szerdán délben az ujpesti kereskedelmi és iparbankban követtek el.

Kevéssel déli 12 óra előtt egy vörösfestett automobil állott meg a banképület kapujában s két olasznak látszó, munkásféle ember szállott ki az automobilból. Gyorsan besiettek a bank helyiségébe s első sorban is elmetszették a telephon sodronyt, hogy megszakítsák a bank telephon-összeköttetését. Mindezt pár pillanat alatt végezték s azután az egyik ember kiugrott, hogy őrt álljon, a másik pedig, revolverrel kezében berontott a rácsos pénztárhoz. A nyitva levő pénztárba belemarkolt s 40.000 koronát kivett és zsebre gyűrte.

A vakmerő ember ezután éppen olyan gyorsan távozott, mint ahogy berontott a bank helyiségébe.

A bankban három tisztviselő s négy ügyfél volt, akiket valóságos megrémített a vakmerő támadás s mire rémületükből felocsudtak, a rablók már eltűntek.

Annyira biztosnak érezték magukat, hogy gyalogszerrel hagyták el a rablás színhelyét s a vörös, 356-os számmal jelzett automobil a bank épülete előtt hagyták.

Az ujpesti, valamint a fővárosi rendőrség megindította a nyomozást.

Valószínű, hogy a vakmerő rablók állítólagban voltak s amint elfutottak a banképületből, levetették maszkjukat s ruhájukat. A körülmények azt látszanak igazolni, hogy vagy már jól ismerték a bank helyiségét, vagy a vakmerő rablás előtt kikémlelték. Csak így magyarázható meg, hogy olyan hamar, minden tétova nélkül keresztülvihették a vakmerő rablást.

A fővárosi rendőrség amig Budapesten lázasan kutatja a vakmerő rablót, táviratozott a vidéki városok rendőrségeinek is.

Tegnap este már megérkezett a budapesti rendőrség távirata a nagyvárad rendőrséghez, amelyben ismerteti a rablás körülményeit s közli a vakmerő rablók személyleírását.

A nagyvárad rendőrség nyomozó rendőrei megindították a nyomozást hogy ha esetleg Nagyváradra vette útját a két gazember, lefűleljék őket.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, — kiknek előfizetésük lejárt, — sziveskedjenek az előfizetés megújításáról idejekorán gondoskodni, hogy a lap további küldése akadályba ne ütközzék.

UJDONSÁGOK.

Csak egy virágszálat!

Halottak estéjén a temetők kapuin gyűjtő perselyeket helyezünk el azon kérés szavakkal, hogy:

»Adakozzunk a városi szegény tüdőbetegek részére«.

Halottak napján fordulunk a közönség nemmes szívéhez; azon a napon, amidőn kegyelet nyilatkozik meg az elhunyt hozzátartozók emléke fölött; azon a napon, amidőn fájdalom érzése fogja el a sziveket, látván a sírok előtt a kérelhetetlen enyészetnek romboló pusztításait, amely szivtelenül, lelketlenül szakítja széjjel a leggyöngédebb érzelmeket.

A tüdőbetegség ellen az emberiség felvette a küzdelmet és enyhíteni törekszik ezen betegségnek nemzetirtó pusztításait.

Ki tudná megmondani, hány sir állana üresen, hány sir maradna szárazon, hány munkás, kéz, szerető anya és gyermek maradt volna életben, hány családban élne tovább a boldogság, ha ezen gyilkos betegség ellen a segítség kellő időben érkezik és a pusztító kór rombolásai megakadályoztatnak.

Az igaz kegyelet, az őszinte emberszeretet nyilvánul meg abban, ha szegény beteg embertársainkon segítünk és megmentjük őket hozzátartozóiknak.

Bizalommal fordulok Nagyvárad város közönségéhez és felkérem, hogy a városi szegény tüdőbetegek segélyezésére irányuló humánus törekvéseinket kegyes adományaival támogatni és előmozdítani sziveskedjék.

Nagyvárad, 1908. október hó 25.

Rimler Károly
polgármester.

* **Samassa bibornok-érsek székfoglalásának 35 ik évfordulója.** Samassa József dr. bibornok egri érsek október hó 26-án ülte meg az egri érseki széken történt helyfoglalásának harmincötödik évfordulóját. A harmincötödik évforduló alkalmából, a régi szokáshoz híven, az idén is ünnepes hálaadó istentisztelet tartatott az egri főszékesegyházban, ahol a szépszámban megjelent intelligens közönségen kívül a helybeli róm. kath. tanítványok tanulmányi felkészültségük is megjelent s buzgó imával kért áldást és hosszú életet az egyházmegyéjének bölcsen kormányzó agg főpásztor tovább működéskéhez. A hálaadó istentiszteleten *Samrecsányi* Lajos segédpüspök pontifikált. Az Egerben állomásozó 60. gyalogezred zenekara vasárnap este szerenádott a jubiláló főpásztor tiszteletére.

* **Városok országos kongresszusa.** A jövő év május havában a magyarországi törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsú városok vezetői országos kongresszusra jönnek össze a fővárosban. A kongresszus rendezése ügyében tegnap volt Budapesten a központi városházán az első értekezlet, amelyet Bárczy István dr. polgármester hívott egybe. Az értekezleten megjelentek: Brolly Tivadar pozsonyi, Telbisz Károly temesvári, Rimler Károly nagyvárad, Szentpáli István dr. miskolci, Kludik Gyula szolnoki, Mátéffy Ferenc dr. szentesi és Wimmer Imre esztergomi polgármesterek. Bárczy polgármester előadta, hogy az adóreform ügyében tartott kongresszuson ki-mondották a magyar városok együttműködésé-

nek szükségességét. Ennek megvitatásáért hívta egybe a mai értekezletet s javasolja, hogy az első nagy kongresszust a jövő év május havában tartsák meg Budapesten. A megjelentek általános helyesléssel fogadták a tervet s kiküldöttek egy előkészítő bizottságot, amely a kongresszus napirendjét készíti elő a következő keretben: Az első kongresszusnak öt főtárgya lesz. 1. a kongresszusok állandósítása; 2. a városi statisztika szervezése; 3. a városok pénzügye; 4. a városok közlekedési politikája; 5. a kisajátítási törvény olyan irányú reformja, amely elősegíti a városok fejlődését. A vidéki polgármesterek tegnap *Andrássy Gyula* gróf belügyminiszternél tisztelegni akartak. Az a hír terjed el, hogy a belügyminiszter nem hajlandó a polgármestereket fogadni. Gróf *Andrássy* miniszter kijelentette, hogy telefonon intéztek hozzá kérdést s ő kijelentette, hogy bármikor készséggel fogadja a polgármestereket, de tegnap, szerdán a minisztertanács miatt nem állhat rendelkezésükre.

* **Mathieu biboros halála.** A nagytekintélyű főpap és világhírű tudós meghalt. A francia akadémiában, a negyven »halhatatlan« közt foglalt helyet s most utólrta idegenben a halál. Ezelőtt hat héttel a Londonban tartott eucharisztikus kongresszuson résztvett, de már utána nem jöhetett haza; régi betegsége ágyba döntötte; hozzátartozói akkor még nem is sejtették a nagy veszélyt, mely tegnapelőtt bekövetkezett. *Mathieu* biboros 1839-ben született Einvilleben és 1899-ben lett biboros. A biborosi testület egyik legkiválóbb tagja volt, aki a legutóbbi konklávén Rampolla jelöltségét legbuzgóbban támogatta. Igen képzett és elmés ember volt, aki pályáját mint tanár kezdte meg. Pont-á-Morissonban a szemináriumban irodalmat és történelmet tanított 1860-tól 1879 ig. Ez a helység szerepet játszott a német-francia háboruban és *Mathieu*, aki élénk társalgó volt, mindig sok érdekes dolgot tudott beszélni Bismarck-ról és a németekről. Nemsokára kanonok lett Nancyban, majd angersi püspök és toulousi érsek. Az egyháztörténelem és egyházjog terén elsőrangú szaktekintély volt. Amikor a Kuria és Franciaország között kitört a konfliktus, több irodalmi dolgozattal szólott bele a konfliktusba. Több könyvet is írt és ezek közül a »L'ancien regime dans la Province de Lorraine et Barrois d'après des documents inédits« című munkáját a francia akadémia meg is koszorúzta. Életének utolsó évtizedét Rómában töltötte, ahol mindenki ismerték, mert sokfelé megfordult a társaságban. Amióta a Szentszék és Franciaország között megszakadt az összeköttetés, a Kuria többször megbizta őt azzal, hogy védelmezze meg Franciaországban az egyházi érdekeket. Azt lehet mondani, hogy pápai nuncius és vatikáni nagykövet volt egy személyben s mint ilyen, igen nehéz munkásságot fejtett ki. A napokban történt kongregációi kinevezéseknél az apostoli Signatura tagjává nevezte ki a pápa, kinek *Mathieu* egyik legkedvesebb bibornoka volt.

* **Jó a vízvezetéki víz.** Nagyvárad városának minden tekintetben legértékesebb közegészségügyi intézménye a vízvezeték, amelynek egészséges, pompás vize nagyban hozzájárul a közegészségi állapotok javulásához. — A szabályrendelet szerint időnként meg kell vizsgáltatni a vízmű vizét úgy vegyileg, mint bakteriologiai szempontból. Az állami bakteriologiai intézet most értesíti Nagyvárad városát, hogy a

vízvezetékéből felküldött két üveg vizet az ivásra teljesen jónak találta.

* **Nagyvárad asztalos mesterek Budapestén.** Rendkívül érdekes ipari ügyben hozott határozatot a nagyvárad építőipari szövettségének végrehajtó bizottsága, mely tegnap délután *Sztarill Ferenc* elnöklete alatt tartott ülésében hosszasan foglalkozott a budapesti asztalos mesterek kizárási mozgalomával. A nagyvárad szövettség örömmel vette tudomásul a központ értesítéséből azt, hogy a kizárási mozgalom a mesterek teljes győzelmével fog legközelebb véget érni, mert az asztalos segédeknek igen nagy része már elismerte a munkaközvetítőt és munkába állanak. Hogy azonban a fővárosi asztalos mesterek igazságot, küzdelmének még inkább biztossítsa a sikert és kitartást még inkább megkönnyítse a nagyvárad szövettség elhatározta, hogy a város és megye területén munkásokat toboroz, kiket a budapesti mestereknél fog elhelyezni. A munkásokat részint a kismesterek, részint olyan segédek köréből fogja felfogadni, akik a munkaközvetítőt elismerik. Az így felfogadott munkások részére heti 30 korona minimális kereset van biztosítva és utiköltségüket is megtérítik. A szövettség most felhívást fog intézni a megyebeli ipartestületekhez, hogy saját kerületükben az asztalos kis mestereket a fővárosi munkavállalására szólítsák fel. A vállalkozó kismesterek jelentkezéseit a nagyvárad szövettség elnöksége fogadja s elátja őket utiköltséggel.

* **Az urbéres telkek adója.** Biharvármegye központi választmánya szombaton, október 31-én délelőtt 11 órakor, a vármegyház kistermében ülést tart. Ez alkalommal az új kataszter alapján megállapítják az urbéri telkek adóját.

* **Elhunyt városi tisztviselő.** Részvétellel értesülünk, hogy Nagyvárad város egyik buzgó, munkás tisztviselője: *Czeplédy Mihály*, élete 53-ik évében elhunyt. *Czeplédy Sándor* törvényhatósági bizottsági tag az elhunytban testvérét gyászolja. Temetése ma, október 29-én délelőtt 10 órakor lesz a Hármas-utcai 3. számú házból!

* **A Gilányi-utcai villamosvasut.** A nagyvárad városi vasut Gilányi-utcára tervezett villamos vonalának kiépítésére Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága megadta a helyhatósági építkezési engedélyt. Ez ellen azonban *Buksz Miksa* felebbezést adott be. A kereskedelmi miniszter értesíti Nagyvárad város közönségét, hogy a felebbezésnek helyt adott s a törvényhatóság határozatát megsemmisítette, mivel építkezési ügyekben első fokban a városi tanács illetékes határozatot hozni.

* **Biróválasztás Hegyközszáldobágyon.** A szomszédos Hegyközszáldobágy községben tegnapelőtt tartották meg a bíróválasztást. A község lakosainak bizalma *Szöke Nagy Sándor* akarta községi bíróvá megválasztani, de mivel ő nem fogadta el a tisztséget, a lakosok *Lakatos József*et választották meg bíróvá.

* **Mi okozta a havazást.** A »Meteor« irja: A meleg, derült napoknak egyszerre vége szakadt egynehány napra. A 17—20—21-iki csomópontok befolyása alatt abnormálisan hideg és csapadékos idő állott be, ahol a csapadék nagyjából hó alakjában jelentkezett nagy felhőzettel, de a hó is, csak kis mennyiségű csapadék-eredménnyel. A jelenleg hirtelen beállott időváltás, a melyet megelőzőleg 17-én Ázsiában egy borzasztó tajfun dult, részben a sűrűn egymásra következő csomópontok, részben a Napon végbement erőhatásoknak következménye, amidőn a Nap, e változást megelőzőleg több napon keresztül folt nélküli volt, bár arra az előbb átfordult foltoknak vissza kellett volna térniök, de nem tértek, vagy legálább nem voltak láthatók, mely előbbi esetben

valamely napciklon semmisítette őket meg, míg az utóbbiban oly átlátszatlan rossz hővezető gázok vették körül a Napot, amelyek a foltokat eltakarták szemünk elől. Hogy melyik segítette a bolygók befolyását ezen abnormális változás előidézésében, azt a következő napok megmutatják, ha majd a foltok elötlőnek a Nap felületének azon helyén, ahol a számítás szerint is lenniök kellene, mert ezen esetben kétségbe vonhatatlanul egy átláthatatlan gáztömeg takarta el azokat szemünk elől. Csapadékok és enyhülést a 23. és 24-iki csomópont hatáskörében várhatunk e hónapban, míg novemberben az 5—21. és 30-iki csomópontok ígérnek kiadóbb esőt. De e hónapban is, bár ez több esőt ígér, mint amennyit a két utóbbi hozott, nem remélhető, hogy a gazdálkodás minden igénye kielégítést nyerhetne, egyrésztől, mivel a 8 től 16-ig csomópont mentes, másfelől pedig, az elektromos befolyások páraméztető hatása is érvényesülhet. November hó csomópontjai: 1, 5, 8, 16, 17, 20, 21, 22, 23 és 30-ra esnek, melyek közül legerősebb hatásuk 5, 8, 16, 21 és 30-ikiak. A 4, 21 és 30 csapadékos, a 8, 16. száraz, hűvös befolyással.

* **Elvitte a sütemény árát.** Blaustern Farkas pékmester panaszt emelt Weisz Dávid nevű süteménykihordója ellen, aki mostanában lépett ki tőle, ellenben 24 korona 50 fillér pénz elszámolásával adós maradt. A rendőrség folyamatba tette az eljárását.

* **A dühös gavallér.** Tegnap reggel 7 óra tájt a Hármast-utca 6. sz. házba egy ismeretlen egyén állított be s alkulcsos az ottani cselédleány szobájába akart benyitni. Minthogy a leányzó nem engedte be a gavallért, az dühében négy ablakot betört s eltávozott. A hatalmas ribillióra előhívott rendőr előtt az erényes hajadon annyit beismert, hogy az ismeretlen, de annál garázdább látogatója Rákos György bérkocsis volt. A rendőrség folyamatba tette az eljárását.

* **Veszetség a megyében.** Az alispáni hivatalhoz érkezett jelentések szerint Komádi községben az ebek között kiütött a veszetség, ellenben Vércsolog községben megszűnt a veszetség.

* **Csendélet a pékszállón.** Tegnapelőtt a Torna-utca 2. szám alatt levő Moskovits Izrael-féle szállóban Demján Sándor érkörtvélyesi lakos és Batra György érmihályfalvi lakos összeverekedtek italozás közben és Demjánt ellenfele egy üveggel úgy fejbe vágta, hogy Demjánt a mentőknek kellett a közkórházba szállítaniok. Barta lezárattott.

* **A féláru jegyes igazolványok váltása.** Az állami és törvényhatósági tisztviselők, továbbá az állami és törvényhatósági nyugdíjasok féláru vasuti jegy váltására jogosító arcképes évi igazolványai a jövő 1909-ik évre leendő érvényesítés végett a magyar kir. államvasutak igazgatóságához (Budapest, VI. ker., Andrásy-ut 73.) már folyó évi október hó 15-től kezdve beküldhetők, legkésőbb azonban december hó 31-éig okvetlenül beküldendők. Azoknak az igényjogosultaknak, kiknek a folyó évben arcképes évi igazolványuk még nem volt, a jövő 1909-ik évre azonban ilyen igazolványt maguk részére szerezni kívánának, az igazolvány kiállítását ugyancsak a fent jelzett időben kell kérelmezniök. Különösen figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy az igazolványok érvényesítéséért és az újak kiállításáért járó 1 korona kezelési illeték m. kir. postabélyegekből rosvandó le. A postabélyegeket a betérjesztendő névjegyzékre vagy kérvényre ragasztandók fel. Kézpénz vagy okmánybélyeg kezelési illeték fejében nem ragasztatik fel. Ez alkalommal a nyugdíjasokat arra is figyelmeztetjük, hogy a folyamodványon a lekhelyükre illetékes közigazgatási hatóság által igazoltatni kötelesek azt, hogy semmiféle díjazott tisztséget vagy fizetéssel járó hivatalt nem viselnek. Budapest,

1908. szeptember hó 24. A magyar királyi államvasutak igazgatósága.

* **Találtak** egy elromlott bélyegzőt. Igazololt tulajdonosa átveheti a rendőrségen, I. e. 7. sz. szobában.

* **Tánciskola.** Kovács Tivadar balletmester a párisi táncműv. okl. tagja ez évben nov. 1-én nyitja meg táncintézetét a »Zöldfa«-szálló nagytermében. Az idei szezonban rendkívüli sok bájos ujdonság kerül oktatásra, azonkívül az egész konografiai táncművészet és testaestetika. Külön gyermek csoportok, kiad és esti tanfolyamok, boston kurzusok. Védnök-ségek alatt álló csoportokhoz való beosztás iránt értekezhetni lakásomon Schlauch-tér 2. hol egyszersmind az összes kurzusokra már most lehet beiratkozni.

* **Borsalino őszi kalap ujdonságai Reichard áruházába megérkeztek.**

* **Uj műsor a Nemzeti vendéglőben.** Nagyváradon először csak két napig látható az óriási szenzációt keltő *Zeppelin* kormányozható léghajójának felszállása, ezenkívül gyönyörű szívi hátó drámák és még sok szebbnél szebb színes látványosság kerül bemutatásra és még kiemelendő az amerikai detektivek kalandjai, mely hűen ábrázolja a legügyesebb detektív fogásokat. — Kezdeté 8 órakor, vége 12 órakor. Számos látogatást kér kiváló tisztelettel *Weisz Nácsi* vendéglős.

ÁVIRATOK.

Anglia és az annexió.

Bécs, október 28. A bécsi angol nagykövet holnap adja át ő Felségének megbízó levelét s ekkor kijelenti, hogy az angol kormány nem tiltakozik Bosznia annektálása ellen.

Királyi unokák a szinpadon.

Bécs, október 28. Ő Felsége 60. éves uralkodói jubileuma alkalmából december 2-án a Hofburgban Ő Felsége unokái alkalmi szindarabot adnak elő. Az előadásban szereplőket a Burgszínház művészei tanítják be a szerepekre.

Csehek a németek ellen.

Budapest, okt. 28. Prágában tegnap óriási zavargások voltak. A zavargó tömegek sok helyen letépték a német cégfeliratokat és a kétféjű sást. A dragonyosok rohammal támadtak a tömegre, de ezek a padokból torlaszokat emeltek. Ma délben ismétlődtek a zavargások, de a csendőrség szétszórta a tömeget. A kormány Prágában kihirdeti a kivételes ostromállapotot

A szerb trónörökös Pétervárrott.

Budapest, október 28. Pétervárról sürgönyzik, hogy György szerb trónörökös este 7 órakor érkezett oda. A pályaudvaron a Duma elnöke és óriási közönség fogadta lelkesedéssel. Hir szerint az orosz kormány óvatosságra és mérsékletre inti a szerb trónörökösöt.

Szerb tiltakozás.

Belgrád, október 28. A bécsi szerb követ utasítást kapott, hogy a monarchia külügyi hivatalánál tiltakozzék a fegyverek és hadiszerek visszatartása ellen. Azzal fenyegetőznek Szerbiában és Montenegróban, hogy ha Bosznia nem kap autonómiát, fegyveres bandákkal árasztják el Boszniát.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtök: A jó parthie (először.)
Péntek: Jó parthie.
Szombat: Jó parthie.
Vasárnap délután: Rab Mátyás.
este: Ocskay brigadéros.

Igazságszolgáltatás.

Rablógyilkosság az erdőben.

— *Esküdtseki tárgyalás.* —
(3-ik nap.)

A kislakai erdőben elkövetett rablógyilkosságban tegnap hozott ítéletet a kir. törvényszék esküdtbírósa. A tárgyalás reggel 9 órakor kezdődött s a déli időszak kivételével este fél 9 óráig húzódott el.

Mikula Klára és *Nyika* Kovács Juon, kik a tett elkövetésével vádolva voltak, nyugodtan várták az ítélet kimondását s magaviseletük azt bizonyítja, hogy feltétlenül bíztak felmentésükben. Az ítéletet 8 óra után mondotta ki a kir. törvényszék a termet megtöltő hallgatóság előtt, kik óriási figyelmes s halálos csendben hallgattak végig a tárgyalást. Értesítésünk a következő:

Vádbeszéd.

Tegnap délelőtt dr. *Vattay* József kir. ügyész adta elő vádbeszédét, melyben hivatkozva a cigányság erkölcsi romlottságára s arra, hogy a vádlottak bűnössége, beigazolódott s mind arra a körülményekre, meg a tény lehetőségére mellett szól, kéri az esküdtteket, hogy ítéletüket ezek tekintetbe vételével hozzák s mondják ki a vádlottak bűnösségét. Majd előterjesztést tett a kérdések irányában s a törvényszék 7 pontban állítja össze, melyek közül kettő az első-rangu, a többi öt pedig a másodrendű vádlottra vonatkozik.

Védbeszédek.

Délutáni 3 órakor ismét folytatta a kir. törvényszék a tárgyalást. A termet zsúfolásig megtöltötte a közönség lesve minden egyes szót, mely erre a bonyolódott s minden részben érdekes bűnpörre vonatkozik. Elsősorban *Mikula Klára* védője dr. *Lóvy* Mór mondotta el érvekben gazdag, tartalmas beszédet, súlyos szavakkal állítva vádlottja ártatlanságát. Bizonyítása során felhossa vádlottja cigány mivoltját, mely arra enged következtetni, hogy azért, mert cigány, hát bűnös is. Pedig ez nem áll — mondja, — mert hiszen nem merült fel sem a csendőrség által eszközölt nyomozás és vallatás során semmi pozitív bizonyíték, kivéve *Nyika* Juon a II. rendű vádlott vallomása, mely védenca bűnösségét akarja igazolni.

Kéri, hogy tekintsék az esküdtteket azt, hogy Juon haragosa volt Klárának s így tán, mivel éppen ő, ki különben is, saját apja vallomása szerint bűnös hajlamu és hanyag ember követte el a tettet s most bűnét menteni akarván, bemártja haragosát. De meg nem is volt oka *Mikula Klárának* a tette, mert a részeg és kéjhajhász Popát más uton is rávehette volna arra, hogy pénzét neki adja. Azonkívül az sem bizonyíték, hogy a vádlott az abban időben az erdőben volt. Legnyomósabb védelmül hozza fel azt, hogy a fiu vallomása, mely egyes-egyedül látszik bizonyítani a vádlott bűnösségét, éppen ártatlansága mellett szól.

Mert hiszen képzelhető-e az, hogy egy ember, ki egy gyilkosságot akar elkövetni, haragosát, kit gyenge jelleműnek ismer, kérje fel büntársul. S aztán hihető-e az, hogy Juon, ki állítása szerint 200 lépésről nézte a tettet, ha

még oly ritka is az erdő, oly pontosan láthassa a tett minden fázisát, mint ahogy az előadta. Majd más, szintén nyomós bizonyítékok után kéri az esküdteket, hogy mensékkel Mikula Klárát, ki igaz meggyőződése szerint ártatlan.

Majd dr. Márkus László a II. rendű vádlott védője tartalmas magvas védbeszédében utal a cigányok nyomoru sorsára, kik csak arra jók, hogy a szenny a piszkot takarítsák el, vagy pedig szilaj nótát huzzanak fülünkbe, ha mulatni vágyunk, de hogy érdemesítsük arra, hogy tanulmányozzuk lelki világukat, orvosoljuk bajukat, arra nem.

Majd költői szavakban rajzolja a gyermekes Juont, ki játszadoz pajtásaival, labdázik, futkos s ez mint vérengző vadállat legyen képes kicótani egy egyén életét, kiről se azt nem tudja hogy részeg, se pedig, hogy pénze van. Majd utal a vádlott gyenge észbeli állapotjára, ami a mellett bizonyít, hogy Klárát terhelt vallomását kitalálni nem lett volna képes.

A vád- és védbeszéd után Csulyok elnök magas jogtudással magyarázta meg az esküdteknek az egyes bűnök mivoltját utbaigazítást adva azokra vonatkozólag.

A tárgyalás szenzációja.

Mielőtt az esküdtek tanácskozássra félrevo-nultak, megkérdezte az elnök, hogy van-e valami megjegyezni valójuk a vádlottaknak. Mikula Klára tagadólag felelt, míg Nyika Juon a közönség és a törvényszék ámulatára kijelentette, hogy mindazon vallomása, miket Klára ellen mondott, *valótlan*. Csupán azért mondta, mert haragudott rá. Klára — szerinte — épp úgy, mint ő, *ártatlan*. Ez a kijelentés óriási hatással volt a közönségre, ki különben is a szép cigányleányt ártatlannak véli.

Az esküdtek verdiktje.

A hallgatóság izgatott várakozással várta az esküdtek határozatát s mindenki meg volt győződve, hogy felmentik a vádlottakat, amennyiben semmi határozott bizonyíték nem merült fel ellenük. Vagy fél órai várakozás után ismét beborult a törvényszék s Kopocsy Endre esküdte elnök a következő határozatot olvasta fel:

Az esküdtek Mikula Klárát *bűnösnek* lálták 7-nél több szavazattal, *gyilkosság és rablás bűntényében*. Nyika Juon pedig *gyilkosság és rablás segédkezdésében*.

Az ítélet.

Az esküdtek eme nem várt határozata után nagy izgatottságban s lázasan várta a törvényszék ítéletét. S mindenkiben elhűlt a vér, mikor az elnök kijelentette, hogy Mikula Klárát *életfogytiglani*, Nyika Juont pedig *5 évi fegyházra* ítélt.

Az elítéltek.

Az elítéltek némán hallgatták végig az ítélet kimondását s mikor kérdezték tőlük, hogy miután védők semmiségi panaszt adtak be, megnyugodnak-e az ítéletben. Mikula Klára tántorogva, balotthalványan mondta:

— Tegyenek velem az urak azt, amit akarnak, akasszanak fel, — de én ártatlan vagyok.

Juon pedig bambán mondotta:

— Én védőmhöz csatlakozom.

S mikor kivezették őket Mikula Klára a folyosón elvágta magát a földön, eszméletét veszítve. A szépséges cigánylány, — ki annyi férfiaságot tanusított a tárgyalás folyamán, végre megtört.

A börtönörök brutalitása.

Minden emberi érzést föllázító bánásmódban hurcolták a fogházba az elájult leányt a börtönörök. Kezeinél fogva ráncigálták le a lépcsőkön, úgy, hogy csakugy kopogott a márvány a nyomorult elítelt térdeitől verdesve. Majd az utcán is hasonlóképp bántak a leánnyal s csak a közönség fenyegető felszólalása után fogták karon és vitték be a szerencsétlent.

Kint a fogház előtt ott állt az elítelt rokonsága s haját tépve jajveszékelt.

CIGÁNYCSARNOK.

A P É N Z.

Írta: C. V.

(Folytatás.)

38.

Az egyszerű kendőt Csörögi már rég lobogtatja, a nélkül, hogy a jelenlevők, kik el voltak merülve az ivásban, észrevették volna a cserét.

Midőn János véletlenül oda pillanta, erőtlen fölajdulással mondá:

— S kelmed mégis azt a kendőt tüzte fokosára!

— Ezt Varga János uram, mert észrevettem, hogy bizonyos ellágyulással tekintett a barna babos patyolatra s magyar embernek nem szabad gyöngeséget mutatni.

— Ugy van! — kiáltának közbe Mátyás és Icig.

— Magyar embernek nem szabad gyöngének s erőtlennnek lenni, — folytatá; s mi lett volna ama kendő sorsa, ha kelmed megőrzi tiszteletben, vagy visszküldi elvált asszony feleségének? Ha megtartja, örökös keserűség forrása lett volna, valahányszor rátekinthet s ha visszaküldi, a vidám asszonyság azt mondta volna: férjem zokogta tele könnyei árjával s kedvese, Ferenc főlkérte volna, hogy mossa ki a patakban a kendőt s tüzze gombjukába patyolat kezével. S a kendő ott lobogna a hetyke suhanc baloldalán, miközben Borcsa piros ajkának mézét izleli!

János e szavakra elsápadt, mintha vérért megmetyelyezték volna s a mérge csöppenként szívárgott szívébe, hogy kiírta onnan a kegyelet utolsó maradványát is.

— Részemről inkább eltépném a kendőt, — jegyzé meg Mátyás.

— Nem! — vágott közbe hirtelen Csörögi, más indítványom lesz... de előbb igya ki mindenki borát, kinek amennyi kancsójában előtte áll.

A jelenlevők, Icig kivételével úgy tettek.

— S most indítványozom, — folytatá Török Lehel, — tépjük el a gonosz asszonynak ki férjét megcsalta, minden ruhaneműjét s bizonyítsuk be a foszlányokat lobogtatva, hogy Varga János férfi s hűtlen asszony papucsát nem imádjá!

A kortes ekközben a székre állt s foszlányokra tépte a kendőt.

— Házasadjunk össze a borral, amíg amazok a fűzesben kendőt cserélnek! Nekünk immár nincs kendőnk, de lesz lobogónk, melylyel megüljük a nászt!

A bor erejétől megszedített Mátyás kábultan tekintett körül, János elvesztette volt eszméletét s a jelenlevők csak a kortes intéseit tekintették szabálynak.

Csörögi a ládához rohant, fölfeszítette izmos kezével födelét s felolelvén Borcsa viganóit, elosztogatta a jelenlevők közt, kik foszlányokra hasogatták. E közben rekedt torkokkal orditozva, hol székre, hol az asztalra állva lobogatták a foszlányokat. Vérházító s vad jelenet volt, orgiája az iskolázatlan embernek, kit, ha tévuttre vezetnek, féktelen szenvedélye a végletekig ragad. Rettentő látvány a ravasz Icig a baromi állapotba sülyedt ivók közt, Icig, kinek, karjaira, derekára kötözték volt a foszlányokat s ki mint egy harkalin, mint bolondok királya székelt, józan fővel a mámorosok közt. — Volt valami daemoni e képzetben s nem tudom melyik undorítóbb: a beszámítatlan állapotban levő-e, vagy az, ki végig megtartotta éberségét s ama kortes, kinek mestersége az itatás s ki Icig utasítása szerint rendezte a jelenetet.

Török Lehel most tánkra kerekedett a bírósági János Borcsa viganói foszlányait lobogatták, midőn az udvar felőli ablak előtt egy árny halad el, — s velőtráró sikoltás hangzott föl.

Jánost, mámoros állapotban is e hang mintha megrendítette volna, egy percig szívet sajogni érzé, aztán tompultan, kimerülve a székre roskadt.

A szerencsétlen, kinek ajkairól a sikoltás hangzott — Borcsa volt, ki miután férje lakát remegve fölkereste, s tekintett volt az ablakon, látta ruházata foszlányait pellengérré téve, s meggyőződött, hogy tüzhelyétől örökre száműzve van.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG.

A gabonatözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 28.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	— — —	10.38
Rozs okt.	— — —	8.96
Zab májusra	— — —	—
Zab okt.	— — —	7.04
Tengeri máj. 1908.	— — —	6.85
Tengeri jul.	— — —	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, okt. 28.

Osztrák hitelrészvény	— —	631.25
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
Leszámitoló bank	— —	743.75
Rimamurányi	— —	561.50
Osztrák-m. államvasuti részv.	— —	692.25
Közuti vasut	— —	552.—
Városi villamos vasut	— —	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. okt. 28.

Magyar arany járadék 4 száz.	— —	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	— —	93.25
Magyar koronajáradék	— —	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	— —	240.—
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	— —	95.50
Magyar nyerevény sorsjegy kölcsön	— —	93.50
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölcsön	— —	94.50
Osztrák járadék papirban	— —	186.—
Osztrák járadék ezüstben	— —	145.—
Osztrák járadék aranyban	— —	97.25
Osztrák korona járadék	— —	99.—
1860. osztr. államsorsjegyek	— —	116.50
Osztrák magyar bankrészvény	— —	197.50
Magyar hitelbank-részvény	— —	150.25
Osztrák hitelbank-részvény	— —	730.—
Magyar hitelrészvény	— —	748.—
London vista	— —	631.50
Páris vista	— —	689.50
20 márkás arany	— —	23.51
20 frankos (Napoleon)	— —	19.09
Német birodalmi márka	— —	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

3693---1908,

Értesítés.

A győr-sopron-éberfurti vasut igazgatósága a vonalai részére, az 1909. évben szükséges 155.22 m³ luczfenyő- és deszka szállítására pályázatot hirdet.

Pályázati határidő 1898. november hó 5. A pályázatra vonatkozó feltételek a kamarai irodában a hivatalos órák alatt d. e. 8-tól d. u. 2 óráig megtekinthetők.

Nagyvárad, 1908. október 28.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Huzella Gyula, Dr. Sarkadi Lajos
kir keresk tan elnök titkár

Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara.

3650., 3637--1908.

Értesítés.

A kereskedelemügyi m. kir. Miniszter ur, a magy. kir. posta- és táviradintézet részére az 1909. évben szükséges 2851 db 10 méter hosszú, 26167 darab 8 méter hosszú és 30044 darab 6.5 m. hosszú telítetlen táviradaoszlop szállításának biztosítására pályázatot hirdet.

Pályázati határidő 1908. november hó 9.

A pályázati feltételek a m. kir. posta és táviradigazgatóság székhelyén levő posta- és távirada kerületi műszaki felügyelőségénél a hivatalos órák alatt, megtekinthetők.

Nagyvárad, 1908. október hó 22.

A nagyvárad kereskedelmi és iparkamara:

Huzella Gyula. **Dr. Sarkadi Lajos.**
kir keresk tan elnök titkár

Közgazdasági Bank Részvénytársaság Nagyváradon.

Belépési felhívás.

A Közgazdasági Bank Részvénytársaság (Teleky-utca 10) üzlet helyiségében **1 koronás** szövetkezetet alakít.

„Közgazdasági Koronás Takarékok és Hitel szövetkezet» címmel, október hó 1-től kezdődő 3 évi időtartamra.

A beiratások üzletrészenként 20 fillér beiratási díj lefizetése mellett a Közgazdasági Bank részvénytársaság (Teleky-u. 10) üzlethelyiségében és a körözött aláírási íveken eszközölhetők.

A heti egykoronás üzletrészek beszedését minden helybeli szövetkezeti-taglakására küldött óvadékkal bíró pénzbeszedő, szolgálja. A vidéki szövetkezeti tagok befizetéseket a postatakarék pénztári útján portó mentesen teljesíthetik,

Közgazdasági Bank R.-T.

Magyar királyi államvasutak Igazgatósága.

249.164—CIII. sz.

Zónarendszerű személydij-szabás életbeléptetése.

A magyar királyi államvasutak igazgatóságától nyert értesítés szerint a Nagykikinda-Aradi h. é. vasuton a nagykikinda-nyerői vonal megnyitása napján zónarendszerű személydijszabás lép életbe.

A menetárak a kifüggesztett menetdíj-táblákból kivehetők.

Az új személydijszabás a magyar királyi államvasutak díjzabáselárusító irodájában (Budapest, Csengery-utca 33. sz.) 20 fillérért kapható.

Bédapest, 1908. évi október hó 3-án.

Az igazgatóság,

Nagyvárad Kereskedelmi és Iparkamara.

3731--1908.

Értesítés.

A Nagyméltóságú Kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 87571—1908. sz. körendelete szerint a kereskedelmi és szaktestületek, valamint az egyes hazai cégek külkereskedelmi ügyekben fennforgó panaszait az idegen kormányoknál való felszólalás végett gyakran közvetlenül a közös külügyminiszter urhoz szokták intézni. Ez az eljárás nem tekinthető megfelelőnek, mert a diplomáciai köz-

benjárás elrendelése előtt a közös külügyminiszter ur a magyar kormány álláspontját kikéri és ennél fogva az ügy elintézése halasztást szenved, miárt is felhívjuk az érdekeltek figyelmét arra, hogy a diplomáciai közbenjárás igénylő panaszok legcélszerűbben az illetékes magyar miniszteriumnál nyújtandók be és ily ügyekben a közös külügyminiszter közvetlen megkeresése kerülendő.

Nagyvárad, 1908. október hó 25.

A nagyvárad Kereskedelmi és iparkamara!

Huzella Gyula, **Dr. Sarkady Lajos**
kir, keresk, tan, elnök, titkár,

!! Előleges értesítés !!

Benrád Albert

mintaéttermei a Fekete Sas bérpalotájában NAGYVÁRADON.

Tisztelettel értesitem a n. é. közönséget miszerint 1908. november hóban pazar fényvel és kényelemmel berendezett

éttermeimet megnyitom.

Minden törekvéssel azon leszek, hogy b. vendégeim legmesszebb menő kívánalmainak is eleget tehessek. Gondoskodtam magyar és francia konyháról bel- és külföldi, ugyszintén saját termésti borokról a legjobb minőségű kőbányai sörökről, valamint feltűnő keltő finom kiszolgálásról. Ezen itt felsorolt előnyök mellett remélem a n. é. közönség szíves bizalmát elnyerni.

Benrád Albert étterem tulajdonos, a »Fekete-Sas«-ban.

M. kir. államvasutak Üzletvezetőség Kolozsvárt.

35229—08. szám. III.

Hirdetmény.

Ertesítjük a n. e. utazó közönséget, hogy a szombatság-rogoz-dobresti szárnyvonalom közlekedő 7811. 7812. 7863. és 7864 számú vonatok 1908 évi november hó 1-től kezdve utasok fel- és leszállása céljából »szombatsági órház« m. b.-nél egy percnél rövidebb időre rendszeren meg fognak állani.

A rendes megállás időpontja teljesen azonos a hirdetményben levő feltételes megállás időpontjával Kolozsvár, 1908. október hó 20-án.

Az üzletvezetőség.

Globin a legjobb és legfinomabb Czipő tisztítószer
Egyedüli gyáros: Fritz Schulz jun. részv. társ. Lipcse és Eger.

MOSKOVITS FARKAS és Társa
czipő és csizmagyar. Cs. es kir. közshadsereg szerződéses szállítók.
Nagyvárad.

Fióküzletek:
Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazar épület. Kizárólag finom különlegességek.
Nagyvárad, Kossuth-utca Gyár épület. Finom és közönséges lábbeliek.

Budapest, Rákóczy-ut 64. Budapest, Andrássy ut 17. Pécs, Király-utca 7. Petrozsény, Fő tér. Sarajevo Rudolf u. 10.
Bredeti Gyári szabott árak!!!

ERTESÍTÉS.
Legolcsóbb bevásárlási forrás
rőfős és divatáru-cikkekben
— Kossuth-utca elején —
Pollák Zsigmond
divatáruházában van, hol a **tulhalmozott nagy raktár** kissebbitése végett minden itt fel nem sorolható cikkek **meglepő olcsó árban lesz árusítva.** — Tisztelettel
POLLÁK ZSIGMOND

MINDENSZENTEK napjára fontos ujtás
a kivilágítás terén. Ajánlok a már meglevő mécs poharakba viasz betétet, mely bárki által alkalmazható 3 óráig ég, nem füstöl nem büzös a poharak tisztán maradnak. Olcsóbb a rendes faggyu töltésnél. Ajánlok ezen kívül gyertyák és üveg pohár helyett színes világitó poharakat Selatinból mely olcsó szép nem törékeny és több éven át használható. — Tisztelettel:
Frölich József viaszgyertya készítő Nagyváradon. Vidéki rendelések pontosan eszközöletnek.

Mindszentek napjára
sirkoszoruk nagy mennyiségben és választékban, valamint menyasszonyi és alkalmi csokrok minden kivitelben, bámulatos olcsó árban kapható fő-utcai virágcsarnokomban (Weiszlovits ház.) Ugyszintén legnemesebb
100.000 darab gyümölcsfa valamint
200.000 drb szőlőoltvány
az ismert legjobb fajokban, igen jutányos árban, szállításra készen.
Kiváló tisztelettel:
Farkas József várad-velencei műkertészeti telep tulajdonosa.
Telefon 164. szám. — lajdonosa. —

Bőr- és acélárak, ridikul ujdonságok nagy választékban.

Grosz Testvérek

norinbergi, diszmű és játék áruháza

„FEKETE SAS” PALOTA.

Uri és női divatcikkek,

Szövött áruk,

Megérkeztek az összes őszi és téli ujdonságok

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-téri nagy áruházába,

minden cikkben, őszi és téli modell-felöltők, angol és skót
kostüm-szövetek, blouse-selymek, szőrme-collior blouseok és
szoknyák igen nagy választékban és rendkívül jutányos árban
árusítatnak.

== A lelegegánsabb és legjobb kivitelű ==

angol kosztümök, francia ruhák, őszi és téli

peluche és szőrme felöltők, ez évben ismét megnagyobbított saját
műtermeimben szintén rendkívül jutányos árban vállaltatnak el.
Művezető főszabász: BÖHM. J. ur, az ÁRVAY JÁNOS és TSA
budapesti cs. és kir. udvari szállító cég volt főszabásza.

Ifj. Kohn Sámuel Bémer-tér.